

Mussorgsky: Udstillingsbilleder – romantisk programmusik

Programmusik

Programmusik er musik der illustrerer noget bestemt eller fortæller en historie. Mange komponister fra den romantiske periode skrev programmusik med udgangspunkt i deres fædrelands natur, historie og kultur, fx Tjaikovskijs »1812-ouverture« om Ruslands heltmodige slag mod Napoleons invasionstropper ved Borodino, eller Smetanas »Vltava« fra værket »Má vlast« (mit fædreland), der handler om floden Vltava (Moldau, Donau). Disse nationalromantisk prægede værker var ofte inspireret af i landets folkemusik og folkesagn.

Udstillingsbilleder

Da den russiske komponist Modest Mussorgskys ven, maleren og scenografen Victor Hartman, døde i 1874, besluttede Mussorgsky at komponere en række klaverstykker bygget over nogle af hans billeder. Ligesom Hartmans billeder havde afspejlet noget specielt russisk, skulle musikken også give udtryk for Ruslands folkesjæl – det var begges formål at placere den russiske folkekultur på den kulturelle verdensscene. Musikken blev til klaversuiten »Udstillingsbilleder«, som blev skrevet i juni 1874. Flere senere komponister har arrangeret musikken for symfoniorkestre, den mest kendte orkestrering er lavet af den franske komponist Maurice Ravel (kendt for "Bolero") i 1922.

"Udstillingsbilleder" består af ti små satser hver bygget over et af Hartmanns malerier plus et antal »Promenader« (spadserture) – vi skal forestille os at være til en udstilling, hvor vi går rundt og fordyber os i hvert billedes stemning. Vi hører kun 8 af de 10 satser, her skrevet i vilkårlig rækkefølge:

»**Bydlo**« – en oksetrukken polsk arbejdsvogn med kæmpehjul nærmer sig rumlende og forsvinder igen.

»**Det Gamle Slot**« – en troubadour synger vemodigt foran et gammelt slot.

»**Kyllingernes Ballet i Æggeskallerne**« – nyudklækkede kyllinger danser rundt i deres æggeskaller.

Billedet stammer fra en scenografi til en ballet.

»**To Polske Jøder**« – den ene er rig, mægtig og grusom, den anden fattig, forkølet og klagende.

»**Markedspladsen ved Limoges**« – den travle markedsplads er et mylder for lystelser og af handlende, der råber. Til sidst hører man karrusellen hvirvle hurtigere og hurtigere rundt.

»**Hytten på fuglebens**« – er den hytte, den onde heks Baba Yaga (fra russiske folkeeventyr) bor i. Baba Yaga flyver rundt på sit kosteskaft med stort tjubang.

»**I Tuilleri-haverne**« – børn med deres barnepiger leger i Paris' Tuillerihave.

»**Gnomen**« – en grotesk, vanskabt gnom vralter akavet rundt på sine krogede ben og udstøder uforståelige lyde.

(De tre satser vi ikke hører er: »**Katakomberne, Cum Mortuis in Lingua Mortua**«: i Paris' underjordiske gange forestiller Mussorgsky sig, hvordan de begravedes kranier bliver oplyst indefra, og han snakker med de døde. »**Den Store Port ved Kiev**«: En stor, bombastisk port i russisk stil. Byens kirkeklokker lyder i baggrunden.)

Find den rigtige rækkefølge af de otte forskellige billeder og fire promenadetemaer (der kommer i varierende form):

1 _____	2 _____
3 _____	4 _____
5 _____	6 _____
7 _____	8 _____
9 _____	10 _____
11 _____	12 _____